

Politiska bref. Den 17 september 1891.

Vardagstryck

National Library
of Sweden

Politiska Bref.

Den 17 September 1891.

När småbönder göra storpolitik.

»Man bör vara försiktig», yttrade varnande Andra kammarens vice talman vid ett tillfälle för sex månader sedan, »ty under den tid jag deltagit i det politiska lifvet har jag gjort den erfarenhet, att, så snart *småbönder* slå sig på att göra *storpolitik*, så *blifva de lurade*». Han sade icke *vi*, antagligen därför, att han själf numera räknar sig till storbönderna, hvilkas intressen, som man vet, i det närmaste sammanfaller med de »fosterländska» tullpatrioternas sträfvanden.

Det anförda yttrandet kan emellertid med fullt fog lämpas äfven på det politiska parti, bland hvars stiftande ledamöter vice talmannen har den något vanskliga äran att kunna räkna sig och såsom hvars sous-chef han ock vid senaste riksdag ansågs tjenstgöra, då främste platsen i detta fall faktiskt tillhörde en annan af partiets stiftare, hans excellens nuvarande statsministern. När hrr E. G. Boström, A. P. Danielson, Jöns Rundbäck, Frans Gust. Jansson, Liss Ol. Larsson m. fl. 16 Jaunari 1888 inbjödo »de till *landtmannapartiet* hörande, äfvensom andra medlemmar af riksdagens Andra kammare», till ett enskildt sammanträde följande dag, skedde det naturligtvis icke för att »göra storpolitik», utan blott — som det så vackert hette — för att öfverlägga huru man skulle få »tullfrågan löst i närmaste öfverensstämmelse med bevillningsutsskottets förslag vid Januaririksdagen 1887». Men resultatet blef dock bildandet af ett nytt politiskt parti, som benämndes »*nya landtmannapartiet*», till skillnad från det af framlidne Karl Ifvarsson och hans meningsfränder bildade och fortfarande fullt lifskraftiga *landtmannapartiet*.

Det nya partiet nöjde sig ingalunda med att ensamt »lösa tullfrågan». Knapast hade detsamma organiserats, innan partiet började »göra storpolitik». Resultaten af denna senare verksamhet torde dock vara så allmänt kända, att de icke här behöfva upprepas. Männe det ej har gått dermed, alldeles som vice talmannen i våras behagade yttra, att »när småbönder göra storpolitik blifva de lurade»? — Men »lurade småbönder» och annat småfolk läto vid fjorårsvälen många af det nya landtmannapartiets storpolitiska män beskedligt stanna hemma, med den påföljd, att partiets hela politiska roll numera inskränker sig till att utgöra ett annex till det storpatriotiska tullpartiet i Första kammaren, och endast har att lystra till ordena från dess mäktige »patriark». En sådan storpolitisk man, som hr A. P. Danielson — och han är icke ensam — har derigenom kommit i en ställning i Andra kammaren, som otvif-

velaktigt, för en makt- och ärelysten personlighet, skall kännas ganska obehaglig, isynnerhet sedan man nyss förut suttit vid maktens köttgrytor och efter behag kunnat belöna sina anhängare eller straffa »gamla» meningsvänner; men — »sådana äro människornas öden»: man gräver politiska fallgropar åt andra, vill »göra storpolitik» som det heter, och blir slutligen själf måhända värst »lurad» på konfekten.

Den benägenhet att »göra storpolitik», som emellertid varit utmärkande för det *nya* landtmannapartiet och dess ledande män, har jemväl haft till följd att Första kammaren småningom vuxit till en maktställning, som i hög grad blifvit hinderlig för uppnående till och med af sådana syften och önskningar, hvilka, trots alla söndringar och slitningar fortfarande kunna sägas vara gemensamma för *landtmän* i allmänhet, både inom och utom riksdagen. De talrika afsägelser af riksdagsmandat i Första kammaren, hvilka redan blifvit gjorda — och ytterligare torde vara att vänta — göra det dock till en möjlighet, att åtminstone i någon mån rätta det påfallande misstag, som begicks, då »nya landtmannapartiets» forde och nuvarande främste män ville »göra storpolitik». De i dessa dagar sammanträdande landstingen kunna göra ganska mycket till det anmärkta felets afhjelpande, om de, hvar på sitt håll, icke uteslutande fästa sig vid »systemet», utan i främsta rummet tillse att de ledigblifna senatorsplatserna besättas med erfarne och kunnige, sparsamhetsvänliga, förståndige och redbare män, hvilka, med öppen blick för tidens och samhällets kraf, »sätta *allmänt väl* i för- ening med *rättvisa och billighet* på sin fana». Under sådana förutsättningar kan man ock, likasom Andra kammarens vice talman vid det förut antydda tillfället, uttala den önskan och förhoppning till de sammanträdande landstingen: fosterlandet väntar att hvarje landstingsman gör sin pligt!

En öfverflödskomité.

Af posttidningen för 30 oktober 1888 inhemtas, att sedan samma års riksdag, »stödjande sig på en i landet allt mer utbredd uppfattning om behovet att genom nya eller höjda tullavgifter å främmande länders alster och tillverkningar bereda skydd åt de inhemska näringarna, i sådant syfte vidtagit genomgripande ändringar i tullbeskattningen», hvilka beslut i hufvudsak sanktionerades genom k. kungörelser 11 februari och 18 juni 1888, och riksdagen jemväl, »ledd af önskan att inskränka förbrukningen af rusdrycker, beslutit en betydande höjning i bränvins-

tillverkningsavgiften», ett beslut, som äfvenledes erhöill sin kungl. bekräftelse 28 mars samma år, — ansåg K. M:t, att de sålunda vidtagna beskattningsåtgärderna, såsom »endast i en *underordnad grad* framkallade af behof att bereda fyllnad i statskassan», skulle »antagligen *åt statsverket bereda tillgångar af ej ringa betydenhet*, hvilka under en *normal utveckling af budgeten icke behöfde tagas i anspråk för de löpande årliga utgifterna*».

Den sköna utsigt, »som härigenom öppnade sig att *framdeles*, utöfver hvad förhållandena eljest kunde medgifva, *främja ett eller annat ändamål af större betydelse för samhället*», manade att i tid öfverväga huru de öfverskott i statsinkomsterna, som under årens lopp kunde motses, måtte »*fördelaktigast användas*». För att i detta hänseende åstadkomma nödig utredning, tillsattes samtidigt en komité, som, under ledning af finansministern, »*till en början*» skulle bestå af chefen för statskontoret generaldirektör Alb. Anderson, chefen för tullstyrelsen generaldirektör Lönegren, statsutskottsordföranden greve Gustaf Sparre samt nuvarande landstingsordföranden, f. d. partichefen m. m. Liss Olof Larsson. »De sålunda tillkallade» utredningsmännen egde »att åtnjuta ersättning efter de grunder, som beträffande komitéuppdrag i allmänhet tillämpas», samt att antaga »särskild sekreterare och eljest erforderligt kanslibiträde», jemväl mot ersättning.

Så vidt K. M:ts sedermera gjorda framställningar till riksdagen gifva vid handen, har det omfattande utredningsarbetet icke blifvit fullbordadt. *Antingen* har den förelagda uppgiften varit så svårlöst och den viktiga platseringsfrågan så invecklad, att finansministern och hans utredningsmän icke gått i land med företaget — men detta antagande förefaller fast otroligt, när man tar hänsyn till de outtömliga resurser, som stått till vederbörandes förfogande —; *eller* ock ha de väntade statsöfverskotten — »gått all verdens väg». Något tredje har man knappast att välja på. Visserligen har man hört uppgifvas, att både K. M:t och den tullpatriotiska majoriteten inom riksdagen skyndat att år från år till *militära* behof använda det stora tillflödet af nya statsinkomster, så att något öfverskott icke lärers finnas att platsera för framtida behof, men denna uppgift torde grunda sig på något misstag, såsom uppenbart stridande mot de höga grundsatser, som uttalades vid komiténs tillsättande. Huru härmed än må förhålla sig, lærer dock blifva nödvändigt att allmänheten — och riksdagen — icke alltför länge hålles i okunnighet om komiténs arbeten, derest det icke skulle anses mera lämpligt att gifva komitén ett nytt uppdrag: *att utreda hvart tullmillionerna tagit vägen!*

